

## Aile Kurumlarında Kadına Yönelik Şiddetin Fiziksel ve Psikolojik Bulgular Eşliğinde Değerlendirilmesi: Olgular Sunumu

### *Evaluation of Violence Against Women in Family Institutions Accompanied by Physical and Psychological Findings; Case Report*

Cansın İSKENDER 

#### **Yayın geçmişi:**

Makale gelişi:

12.12.2022

Revizyon:

05.01.2023

Kabul tarihi:

01.02.2023

Yayımlanma tarihi:

20.03.2023

#### **Anahtar kelimeler:**

Aile içi şiddet, istismar, travma sonrası stres bozukluğu, olgu

#### **Keywords:**

Domestic violence, abuse, post-traumatic stress disorder

**Özet:** Aile içi istismar olgularında, kişiler arasında bir çok değişken çerçevesinde farklılık gösterdiği bilinmektedir. Bu değişkenler ekonomik, kültürel ve sosyal değişimler gösterebilmekte fakat çoğunlukla erkek cinsiyetinin kadın cinsiyeti üzerinde göstermiş olduğu hakimiyet ve hakimiyeti sağlamaya yönelik davranışları içermektedir. Yine toplumsal normların şekillenmesinin erkek odaklı bir ideolojiye dayanması çoğunlukla aile içi şiddetlerin kadınlara yönelik farklı istismar bulguları olarak karşımıza çıkartmaktadır. Araştırmanın amacı, aile içi şiddet olgularında fiziksel elde edilen bulgular dışında mağdur kişilerin yaşamış oldukları ruhsal travmaların da kişinin hayatında ciddi olumsuz etkiler bıraktığı ve yine kişinin olay esnasında ve sonrasında hayatında ciddi kalıntılar bıraktığının incelenmesidir. Vaka da kişi 28 yaşında, yüksek lisans mezunu, 5 yıllık evli bir kadındır. Kıbrıs'ta hizmet veren özel bir hastane'ne şiddet öyküsü ile başvuruda bulunmuştur. Acil serviste gerçekleştirilen muayenede; belirgin travma bulgularına rastlanmıştır. Psikiyatri servisinde talep edilen konsültasyon sonrasında, kişiye travma sonrası stres bozukluğu tanısı konulmuştur. Kişiden elde edilen bulguların aile içi şiddet içeren istismar davranışları ile uyumlu seyir ettiği tespit edilmiştir. Benzer ortak vakalar ile karşılaştırıldığında olguda, elde edilen fiziksel bulguların dışında mental değerlendirme ve alınan psikiyatrik anamnezin olgunun değerlendirilmesinde ciddi önem taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda yazılacak raporda psikolojik değerlendirmelerin rapor sonuçlarını belirlediği ve alınacak kararlardaki farklılaşma değerlendirilmiştir.

**Abstract:** It is known that cases of domestic abuse differ between individuals within the framework of many variables. These variables may show economic, cultural and social changes, but mostly include the dominance and dominance behaviors of the male gender over the female gender. Again, the fact that the shaping of social norms is based on a male-oriented ideology often presents domestic violence as different abuse findings against women. In the case, the person is a 28-year-old woman with a master's degree, married for 5 years. She applied to a private hospital in Cyprus with a history of violence. In the examination performed in the emergency department; Significant signs of trauma were found. After the consultation requested from the psychiatry service, the person was diagnosed with post-traumatic stress disorder. It has been determined that the findings obtained from the person are compatible with abuse behaviors involving domestic violence. In addition to the physical findings obtained in the evaluation of similar and common stories in the case evaluation, it was discussed that the psychological evaluations determined the results of the report to be written seriously and the importance of the psychological reports in the decisions.

## Giriş

Aile topluluklarında kadının istismar edilmesi çok uzun tarihten beri var olan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın istismarları ülkeler ve kişiler arasında değişim gösterebileceği gibi, sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklara bağlı olarak da değişim göstermektedir (Ecevit, 2011). Sergilenen davranışlar, kültürel değerlere, gelenek ve göreneklere göre uygun kabul edilse de şiddet içerikli olan her türlü eylemin istismar olarak değerlendirildiği ve istismar olduğu bilinmesi

<sup>1</sup> Öğr. Gör., Yakın Doğu Üniversitesi, [cansin.iskender@neu.edu.tr](mailto:cansin.iskender@neu.edu.tr), ORCID: 0000-0001-8544-9939

gereken noktadır (Bilici, 2014). Toplumsal cinsiyet rollerin tanımlamasına yönelik erkek egemenliğinin kadın üzerindeki hakimiyeti ve toplumsal kuralların şekillenmesinde ki etkisi ortaya çıkmaktadır. Kadına yönelik uygulanan istismar çeşitlilikleri sadece fiziksel çatı altında değerlendirilmemekte ayrıca, cinsel, ekonomik, psikolojik ve sözel şekilde de ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırma ve incelemeler Amerika Birleşik Devletleri'nde 2.6 milyon kadın bireyin eşleri tarafından dövüldüğü saptanırken, 1985 yılında Avusturya'da sonlanan evliliklerin nedenleri arasında %59'luk bir diliminin aile içi kadına uygulanan şiddet olduğu saptanmıştır. Türkiye'de yapılan çalışmalar bu konu da hem kimlik ifşasından korkma ve bu durumu itiraf edememe durumlarından kaynaklı olarak çok geniş kapsamlı olmasa da yapılan çalışmalarda şiddete uğrayan kadınların %75'inin 20-49 yaş arasında evli bireylerden oluştuğu bildirilmektedir (Dökmen, 2009).

Hem istismarı gerçekleştiren kişilerin hem de istismara maruz kalan kişilerin ortak değişkenler çerçevesinde buldukları bilince de kadınların hangi kültürel yapıda olmaları veya nasıl bir sosyoekonomik yapıya sahip oldukları herhangi bir istismara maruz kalma riskini azaltmamaktadır (Ünsal, 1996). Toplum içerisinde pek çok kadın konu hakkında sessiz kalmayı tercih etmekte ve yaşadıklarını dile getirmekten çekinmektedirler (Özerkmen, 2012). Mağdur kadın bireylerin bu şekilde bastırılması veya sessiz kalmayı tercih etmeleri istismar eylemlerinin devam etmesine olanak sağlamaktadır. İstismara maruz kalan bireylerin kadın/erkek ayırt etmeksizin yasal işlemlerde, hastanelerde ve toplumsal değerlerden kaynaklı yaşadıkları baskılardan kaynaklı şikâyetten ve dile getirmekten vazgeçmeleri ortaya çıkmakta ve/veya başvuruda gecikme göstermektedir. Gecikme durumlarında fiziksel olarak birçok belgelenmesi gereken bulgular ortadan kalkmaktadır. Bu ve benzeri durumlarda ise bireyin yaşadığı travmatik olay karşısında sadece bireyde meydana gelen ruhsal çatışmalar ve ruhsal değişimler gün yüzüne çıkmaktadır (Atman, 2003). Bu da yaşanan olayın belgelenmesi ve kanıtlaştırılmasında tek delil olarak karşımıza çıkmaktadır. Tabiki olguların incelenmesi ve muayenesinde görevli hekimin yeterli bilgi birikimine sahip olup olmaması, deneyimi de ciddi önem teşkil etmektedir. Yeterli sayıda konu uzmanı olan adli tıp hekimlerinin olmaması da yine olguların ortaya çıkmasında yetersiz kalınan bir diğer alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ve benzeri olgularda iyi alınmış bir anamnezin ve kadının emosyonel statüsünün iyi değerlendirilmesi, fiziksel değişim ve bulguların göz ardı edilmemesi, herhangi bir somut yazılı dokümanların değerlendirilmesinde aksaklık yaşanmaması ve disiplinler arası dikkat edilen bir çalışma yapısının kurulması bahsedilen aksaklıkların yaşanmasına engel oluşturabilecek niteliktedir.

Araştırmanın amacı, aile içi şiddet olgularında fiziksel elde edilen bulgular dışında mağdur kişilerin yaşamış oldukları ruhsal travmaların da kişinin hayatında ciddi olumsuz etkiler bıraktığı ve yine kişinin olay esnasında ve sonrasında hayatında ciddi kalıntılar bıraktığının incelenmesi ayrıca bu inceleme sonuçlarının hukuki sonuçlardaki etkilerinin incelenmesidir.

## 2. Olgu

Makale de sunulan olgu, Kıbrıs'ta bulunan özel bir hastanenin acil servisine eşi tarafından dövülme ve şiddete maruz kalma öyküsüyle başvurmuştur. Şiddet mağduru kadın 28 yaşında, yüksek lisans eğitimini tamamlamış ve 6 aydır maaş aldığı bir işte çalışıyor. İçinde bulunduğu evlilik ilk evliliği, herhangi bir çocuğu yok daha öncesinde bir kez düşük tecrübesi yaşamış ve yalnız kaldığı zamanlarda çok sık olmamakla birlikte sigara tüketimi bulunmaktadır. Bireyin herhangi alkol veya madde kullanım öyküsü bulunmamaktadır. Kişinin devam eden veya geçmişte sonlanan herhangi bir tıbbi tedavi gerektiren hastalığı bulunmamakta ve devamlı bir ilaç tüketmemektedir. Kadının eşi 39 yaşında, yüksek lisans eğitimini tamamlamış, devamlılık gösteren bir işte çalışmıyor, istismar edilen kadınla ikinci evliliği, iki evlilikten de herhangi bir çocuğu yok, süreklilik arz eden sigara ve alkol kullanım alışkanlığı bulunuyor. Alkol kullandığı zamanlarda diğer zamanlara oranla eşine daha fazla şiddet uyguluyor. Kontrol edemediği kıskançlık, şiddet uygulamasındaki en önemli neden. Öfke patlamaları var ve agresif bir kişilik yapısına sahip, şiddet içeren aile yapısından geliyor, sıkça şiddete tanıklık yapmıştır. Kişinin

süreklilik arz eden bir tedavisi veya hastalığı bulunmamaktadır. Olguda bireyler yaklaşık 5 yıldır evliler ve evlilik öncesinde ve ilişkinin ilk 1 yılında herhangi bir şiddet olayı gerçekleşmemiştir. Son 4 yıldır ciddi şekilde eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını, şiddet esnasında çeşitli sopa, bıçak, ip, terlik, demir, kemer gibi araçlar kullandığını, çok ağladığı zamanlarda ağzını yastık kullanarak veya eliyle kapatarak nefes almasına engel olduğunu ve yine daha sık alkollü olduğunda rızası dışında cinsel ilişkide bulunduğunu ve 2 yıl önce boşanmak istediğini dile getirerek dava açtığını fakat delil yetersizliğinden ve iddialarını doğrulayacak yeterli kanıtı sahip olmamasından boşanmanın gerçekleşmediğini, son 12 saat önce fiziksel şiddete maruz kaldığını ve bu olayda da eşinin kendisini belindeki kemeri kullanarak dövdüğü ve çok şiddetli olmasından dolayı yardım isteyip bağırıldığını bu nedenle de ağzını kapatarak boğazını sıktığını ve nefessiz bıraktığını dile getirmiştir.

Acil doktoru tarafından yapılan fizik muayene sonuçlarında; kişinin genel durumun iyi olduğu, bilincinin açık olduğu, sol üst kol 1/3 arka orta kısımda kenarları düzensiz ekimozlar ve ekimoz ortasında sıyrıklar, yine sağ baldır orta iç kısım alanında 3x2 cm boyunda kenarları düzensiz ekimoz ve yine boyun sol üst kısmında küçük sıyrıklara rastlanmıştır. Kişi acil servis muayenesinde anal muayeneyi kabul etmemiştir. Bu nedenle anal muayene yapılamamıştır.

Hastane Psikiyatri servisinde konsültasyon istenmiş olup hastane psikiyatristi ve psikoloğu tarafından yazılan konsültasyon notunda; kişide yoğun iştah kaybıyla seyir eden uykusuzluk, dikkatini toplamakta güçlük çekme, ara ara ortaya çıkan ağlama krizleri, kafasının içinde çok yoğun elektrikli süpürge sesi gibi seslerin olduğu, gerginlik, tedirginlik, genel olarak uzun zamandır hiç bir şeyden zevk almama, unutkanlık ve olayları algılama duyularında ciddi azalma olduğunu belirtmiş ve hastanın psikolojik değerlendirme süreci sonucunda travma sonrası stres bozukluğu (PTSD) olarak değerlendirilmiştir.

Kişinin genel muayenesinin değerlendirilmesi sonucunda; değişik zamanlarda vücudunda meydana gelmiş ekimozların bulunduğu ve yapılan fiziksel ve psikiyatrik muayenesi ile birlikte incelendiğinde elde edilen tüm travma bulgularının hastanın aile içi şiddet öyküsüyle eş değer olduğu, saptanan lezyonların herhangi bir iç organ, merkezi sinir sistemi ve büyük damara etki etmemesi açısından hayati bir tehlikenin oluşmadığı belirtilmiştir. Psikiyatri konsültasyon değerlendirme sonucunda travma sonrası stres bozukluğu tanısı ve vücudundaki fiziksel travmaya bağlı değişimlerden kaynaklı 15 gün istirahat etmesi sonucuna varılmıştır.

## **Tartışma**

Aile içinde ortaya çıkan istismar vakalarının büyük bir kısmında birden fazla travma öyküsü ile karşılaşmaktadır. Eşler arasında istismar genellikle evliliğin ilk yıllarından itibaren ortaya çıkmakta ve gün geçtikçe daha farklı şekillerde artış göstermektedir. Ne kadar ciddi oranda istismar vakası bulunsa da adli makamlara başvurular çok az sayıda olmaktadır. Birçok rahatsızlık normal taramalar da tespit edildiği gibi istismar olguları da tespit edilebilmektedir fakat bu tarz istismar vakalarında belirli fiziksel semptomların aranmasından kaynaklı karşılaşılan vakalar detaylı bir şekilde değerlendirilmemektedir. Yine aile içi şiddet vakalarında bilinenin aksine kadınların sosyoekonomik ve/veya sosyokültürel açıdan yüksek düzeylerde olması çoğu zaman olumsuz bir neden olarak karşılaşılmakta ve istismar vakalarında ki başvuruları daha fazla zora sokmaktadır. Fakat istismar için çok farklı boyutlarının ve sonuçlarının olduğunu söylemek çok daha doğru olacaktır.

Aile içi şiddet vakalarında kadının istismarın her çeşidine maruz kalması mümkündür. Her ne şekilde olursa olsun istismarın kişiler üzerinde kısa ve uzun dönemi kapsayan istenmeyen sonuçlara neden olmaktadır. Travmanın yaşanması durumu yani yoğun panik, endişe, korku duyulması ve buna bağlı şekilde ilerleyen ve gelişen uyku bozuklukları, çaresizlik, güvensiz hissetme, yeme bozuklukları, baş dönmesi, eklem ağrıları veya herhangi bir somatik şikayetlerin ortaya çıkması sonucu yine depresyon, intihar, cinayet girişimleri, suçluluk duygusu, yön değiştiren öfke nöbetleri, baş edilemeyen durumlara karşı alkol ve/veya madde kullanım bozuklukları, kendini sosyal çevreye karşı soyutlama, uyum sağlanamayan iş ve sosyal hayat gibi

başlıca psikolojik ve bedensel semptomların ortaya çıktığı söylenebilir (Uzunoğlu, 2016). Fiziksel olarak alınan darbeler veya etkiler zamanla gelişim ve iyileşme gösterebilse de ifade edilen psikolojik kökenli sorunların kalıcılaşması yüksek orandadır. Bu bağlamda fiziksel bulgularda ortaya çıkan sıkıntıların yanında, travma sonrası stres bozukluğuna bağlı psikolojik farklılıklar daha belirgin olmakta ve tanı koymada ciddi önem taşımaktadır.

Amerika’da yapılan bir çalışmada aile içi şiddete maruz kalan kadınların %86’sının hem kendi ailelerinde hem de eşlerinden şiddet gördükleri ve şiddet sonrası süreçle baş etme stratejisi olarak madde ve/veya alkol kullanımına yöneldiklerini görülmüştür (Horkheimer, 1972).

Vaka da kişi yüksek lisans mezunu olmasına rağmen yani yüksek eğitim görmüş biri olmasına rağmen evliliğinin ilk 1 yılından itibaren cinsel istismara maruz kalmaktadır. Yaklaşık 3 yıl hem sosyal hem de aile tarafından yapılan baskılar ve eşi tarafından yapılan tehditler sonucunda sessiz kalmak durumunda bırakılmıştır. Yapılan birçok çalışma göstermektedir ki istismar mağduru kadınların sessiz kalmalarında ki nedenler arasında olayı cinsiyetçi bir yaklaşımla ve rol sorumluluğu olarak değerlendirme, toplum ve sosyal çevreden utanma, polis ve sağlık çalışanlarından çekinme ve güvenmeme gibi nedenlere bağlı olduğu görülmektedir (Atuk, 2021). Fakat sürece baktığımızda şiddet odaklı istismar vakalarında süreç geçtikçe daha fazla artış gösterdiği ve istismarcının süreçte çok daha fazla istismarı yoğunlaştırdığı görülmektedir (Demir, 2017). Şiddet içeren istismar vakaları bu olgu kapsamında verilen vakada olduğu gibi çoğu zaman kişilerin hayati tehlike yaşamalarına neden olacak boyutlara ulaşmakta hatta bazı vakalarda ölümle sonuçlandığını da görmekteyiz (Güler, Tel, Özkan, 2005).

Aile içi şiddet vakalarında istismara uğrayan kadınların hamile olması da sürecin hem fiziksel hem de ruhsal anlamda çok daha fazla risk taşınmasına ve gördükleri zararın artış göstermesine neden olmaktadır. Bu tür vakalarda çok daha detaylı bir obstetrik değerlendirme ve anne ve fetusun durumunun da incelemeye alınması gerekmektedir. Bu ve benzeri olgularda söz konusu istismar davranışlarını yaşayan bireylerde bahsedilen vaka da olduğu gibi düşük yapma öykülerine de çok sık rastlanmaktadır (Özkiraz, 2016). Bu ve benzeri istismar vakalarında detaylı yapılan disiplinler arası çalışmalar doğru tanının koyulması ve tedavinin planlanması açısından çok kıymetli görülmektedir. Yine bahsedilen vakada kişinin detaylı fiziksel ve ruhsal muayeneden geçmesi ve tanının yapılan muayene sonucunda konulması düzenlenen adli tıp raporunun sonuçlarını ciddi anlamda etkilemiştir. Ayrıca bu sürecin olumlu geçmesi mağdur kadına uygulanan tedavi planlarının oluşturulmasında imkân yaratmıştır. İstismar vakalarında bireyin yaşadığı zararın tam anlamıyla anlaşılabilmesi ve belgelenebilmesi ancak travma sonrası ortaya çıkan ruhsal ve fiziksel farklılıkların belirlenip olayla ilgili ilişkisel bağlantının sonucunda mümkün olabilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde bu şekilde detaylı incelemeler ve tanımlamalar ancak disiplinler arası kapsamlı bir iş birliğinin sağlanması ile mümkündür. Yine sağlık çalışanlarının ve bu vakalara hizmet alanında bulunan her bireyin detaylı bir eğitimden geçmesi hukuki süreçlerinde daha net bir şekilde doğruya ulaşmalarını sağlayacak hem de kişinin yaşadığı olayı tanılama da ve tedavi planlanmasında olanak sağlayacaktır.

## Kaynakça

- Aktaş, Ö. (2011). Boşanma Nedenleri Ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler / Reasons Of Divorce And Difficulties Met Following Divorce (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İzmir.
- Atman, Ü., 2003, “Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz / Irza Geçme”, STED, 12 (9), s. 333.
- Atuk, F. G. (2021). Kadın, Şiddet, Medya Ve Temsil İlişisini Yeniden Düşünmek: Medyada Ve Medya Aracılığı İle Kadına Karşı Kadın Şiddeti. Aksaray İletişim Dergisi, 3(2) , 258-285.

- Bilici, A. B. (2014). Boşanma Sürecinin Çocuklar Üzerindeki Psiko-Sosyal Etkileri. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 18(2), 79-110.
- Demir, A. (2017). Boşanmanın Şahsi Sonuçları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Dursun, Ç. (2008). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Haber Medyası: Alternatif Bir Habercilik. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Ecevit, Y. (2011), Cinsellik Ve Beden. Y. Ecevit Ve N. Karkıner (Der.). Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları İçinde. (140-166). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Güler, N., Tel, H. & Özkan, T. F., 2005, "Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı", Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Cilt 27, 2, s. 51-56.
- Horkheimer, M. (1972). Authority And The Family. Critical Theory İçinde (47-128). New York: The Continuum Publishing Company.
- Karacan, O. (2018). Catharinemackinnon'un "Tahakküm Yaklaşımı" Çerçevesinde Boşanma Davalarında Affetme. G. Uygur Ve N. Özdemir (Ed.). Hukuk Ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları İçinde. (393-412). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ögük, E. (2019). Kadın Ve Aile Üzerine Araştırmalar. Ankara: Ankara İlahiyat.
- Özerkmen, N. (2012). Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet. Akademik Bakış Dergisi Sayı:28 S:1-19.
- Özkiraz, A., & İşçi, Baş, G. (2016). Osmanlıdan Günümüze Türk Toplumunda Aile Yapısı Ve Boşanma. Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 18(30), 87-95.
- Uzunoglu, N. (2016). Türkiye'de Boşanma Nedenleri: Bolu İli Örneği: Bolu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Ünsal, A. (1996). Eşitsizliği Ve Kadına Yönelik Şiddet, Edirne: Paradigma Akademi. Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi, Cogito, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Sayı: 6 - 7.

#### ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Toplumsal Politika Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.